

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

53. An si in extrema necessitate constitutus accipiat aliquam rem,
teneatur postea restituere, si potest? Ex p. 5. t. 8. r. 9.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76369](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76369)

famis, aut nudtatis furatus fuerit cibaria, vestem, aut pecus pœniteat hebdomadas tres, Ergo, si imponitur pœnitentia ob acceptum in graui necessitate, qualis est fames, aut nuditas, id censetur illicitum.

7. Respondeo, textum non loqui de necessitate adeo graui, & vrgenti, neque ille textus est ex Decretalibus Pontificum; sed ex pœnitentiali Theodori, etiã responderetur loqui de iis qui indebitum modo acceperunt; non petendo, quod facillè obtinere potuissent. Deinde tertio (vt alij volunt) imponi potuit ea pœnitentia non ob peccatum propriè; Sed ob peccati similitudinem, quod non est inusitatum in iure.

8. Non obstat secundò, quòd dicit Sotus, quia hæc, bona temporalia non sunt à Deo per se instituta, neque ordinantur ad honorem tuendum, sed vitæ sustentationem, & aliàs quilibet honoratus vir posset accipere alienum, ne amitteret honorem suum.

9. Respondeo, si hoc argumentum aliqui valeret, concluderet neque in extrema necessitate licere, quia debitum dari etiam in ea, iuxta ipsum Sotum, non est ex iustitia, sed tantum ex charitate, & quod dicitur in vna obligatione, potest dici in alia. Item neganda est minor: ad multa enim cogi possumus per publicam potestatem ad quæ non tenemur ex iustitia, vt ad non fornicandum, blasphemandum, se inebriandum, & ac proinde etiam ad succurrendum pauperi. Nam vt cogamur, satis est, quod obligemur ex præcepto cuiuscumque virtutis, sitque necessarium, vel expediens ad bonum publicum, vt id fiat.

10. Non obstat tertio dicere Bannez quia hæc bona temporalia non sunt à Deo per se instituta, neque ordinantur ad honorem tuendum, sed vitæ sustentationem, & aliàs quilibet honoratus vir posset accipere alienum, ne amitteret honorem suum.

11. Nam respondeo; quod etiam si hæc bona non sint creata ad honorem tuendum; tamen satis est, quod diues teneatur succurrere grauius indigenti, vt ipse possit accipere, si alter dare non vult.

Et ideo satis remanet autoritate, & rationibus firmata nostra opinio aduersus carissimum Caramuelem.

12. Vnde ex his apparet, non debere corruiere nostram ref. 29. tr. 17. p. 2. nec etiam declarationem Sacræ Congregationis, cuius interpretationem ex dignis rationibus hic afferre nolo.

13. Et quidem in multis locis Caramuel notat me de inconsequentiâ, quod ego nego; Nam in dictis locis loquutus sum secundum probabilitatem virtutisque sententiæ, licet prius alicui magis adhæsissem. Hoc passim fecerunt, & faciunt Authores magni nominis, Suarez in opere de delegibus docuit, & valdè firmavit Bullas Pontificias non egere populari acceptatione; & tamen postea adhæsit cuidam sententiæ, asserendo Bullam quandam Iulij II. non fuisse vsu receptam. Sanchez in opere de matrimonio docuit in consuetu opinionum, illam esse amplectendam, quæ fauet Ecclesiæ, & tamen postea in opusculis circa aliquas quæstiones adhæsit opinioni, laicalem iurisdictionem fauenti.

14. Sed si Caramuel dicat hos Authores non fuisse loquutos consequenter ad doctrinã, quam ante docuerunt, & quod sibi non constant, & contrarij sint: Respondeo hoc esse negandum, sed dicendum esse loquutos fuisse modo affirmatiuè, modò negatiuè, quia vtraque opinio erat probabilis, quod inconsequentiã tollit, & contrarietatem, & ideo sunt excusandi anti-logia, & laudandi.

15. Poterat igitur Caramuel in dictis locis contra me notatis benignè me explicare, sicuti, explicauit, vt quondam noster sapientissimus Dicastillus, qui de me loquens tom. 1. de sacram. tract. 4. disp. 50. dub. 5. n. 10. sic ait, ecce hic Auctor sibi contrarius est, id Tom. IV.

tamen (quod illi non semel contingit) non reprehensione, sed gratiarum actione dignum est. Nempe vir pro communi bono laboras, & communi vtilitati seruiens; plurima lætione diues, & copiosus pro occurrenti consultantium, & quærentium necessitate, aut etiam desiderio, iam huic, iam illi parti adhæret, quando pars vtraque probabili ratione, & Doctorum viro- rum autoritate nititur, & in praxi vtrumuis operati- tutum est: voluit autem nobis in medium proferre ad hunc ipsum finem, quid in vna, quid in alia occasio- ne responderit quærentibus, quid quæso vtilius pro praxi? Hæc obiter dixerim, vt facillè iubeam, ne- scio, quos inuidos, qui hæc, si quæ, sunt similia, e rudi- to viro non verèrunt obicere, & alibi tom. 2. tr. 8. disp. 9. dub. 2. n. 88. sic ait: Eodem modo posset impugnari Dia- na sed in hoc erudito, & multæ lætione viro, non vitio vertendum; sed laudi potius tribuendum est, quòd resolutiones illius variæ sint, & quandoque op- positæ. Nempe scopus illius est tam Confessarios, quàm pœnitentes instruere, vt secundum probabiles Docto- rum sententias (etiam forte contrarias) possint se tura conscientia dirigere in praxi pro nata occasione; in quo abundè pergit quotidie bene mereri de Republi- ca litteraria. Ita Dicastillus nominatim in mei fauo- rem, licet supra meritum.

16. Nota hic obiter, quòd ad ea, quæ contra me asse- rit Caramuel vbi supra § 3. n. 1257. respondeo, quòd in illo casu difficultas erat inter viros doctos de fructi- bus locationis multi: & ego constanter respondi non esse restituendos, sed solum mulum, sed non dixi eo modo quod tunc extabat, quia de hoc non erat tunc difficultas; Dominus enim instabat tantum super resti- tutione locationis, & mulum recipiebat, quia per sex solos menses penes rusticum permanserat, nec deterioratus erat. Ergo, &c.

Sup. hoc in tom. 8. tr. 7. Ref. 8. per tot. & in 60. 6. tr. 3. Ref. 372. in fine.

RESOL. LII.

An vir honestus, cui magnum dedecus esset mendicare, possit clanculum necessaria subripere? Ex p. 5. tr. 8. Ref. 24.

§. 1. Negatiuè responder Malderus in 2. 2. quæst. 32. art. 6. dub. 6. vbi notat aliquos docere, propter dedecus mendicationis posse virum honestum clanculum subripere in extrema necessitate; rectius tamen, ait ipse, videtur contrarium sentire post Tietmannum in Psal. 43. Nauarrus in cap. quiescamus num. 39. idque multò magis verum erit, quando non est extrema necessitas, præsertim cum pudor ille in necessitate mendicandi non videatur Sanctus, aut Christianus; sed potius vana superbia. Ita Malderus; & post illum Vvigers etiam in 2. 2. q. 32. art. 6. concl. 4. num. 56.

2. Verum contrariã sententiam docet Bannez in 2. 2. q. 32. art. 7. dub. vlt. circa solutionem ad 3. vbi sic ait. Si homo fuerit infimæ sortis, qui absque notabili hono- ris sui detrimento mendicare potest; & supplere hæc via suam necessitatem, non censetur adhuc esse in ex- tremâ necessitate, quemadmodum si per aliquam ar- tem posset sibi necessaria acquirere: si autem fuerit homo cui pro ratione sui status grauius sit men- dicare, neque alia via possit victum necessarium ac- quirere, non desunt opinantes posse eum clanculum accipere vbi cumque inuenerit victum, aut vestitum. Ita Bannez.

RESOL. LIII.

At si in extrema necessitate constitutus accipiat aliquantulum

N A
n i a
I V V
I I

aliquam rem teneatur postea restituere, si potest; Ex p. 5. tr. 8. Ref. 9.

Sup. hoc in
tom. 8. tr. 7.
Ref. 14. §.
Nota tamē,
& seq.

§. 1. **A**firmatiuē respondet Lessius *lib. 1. cap. 16. dub. 1. n. 8.* ubi sic ait. Si res quam consumpsisti, sit magni pretij, nec putetur donata, te semper ad restitutionem teneri, quando commodē poteris. Ratio est, quia extrema tua necessitas non transfert in te dominium rei alienæ, sed tantum tribuit ius vtendi, idque potest opus est, vt periculum euadas, & cum minimo alterius incommodo. Ergo non auferit obligationem restitutionis faciendi, si copiosior euaseris. Consumatur quia alter non tenetur eam dare, nisi quatenus opus est, vt consulas tuæ necessitati, sed ad hoc sufficit, vt rem tibi vendat, vel mutet, vel det cum obligatione restituendi, cum veneris ad lautiorē fortunam. Ergo Quod res sit parui pretij, non teneris postea restituere, maxime si te & spe, seu proxima facultate pauper eras, quia talia non solent pauperibus sub onere restituendi dari, sed absolūtē, ridiculus enim esset diues, qui à paupere pro aliquot panibus, vel calceis vel tria veste talem obligationem exigeret. Ita Lessius, & ante illum Couarruias in *reg. Peccatum, part. 2. §. 1. num. 4.* Nauarrus in *Man. cap. 17. n. 61.* Toletus *lib. 5. cap. 21.* Adrianus in *4. de restit. §. quia dicitur.*

2. Sed his non obstantibus contrariam sententiam docet Sotus de *Iust. lib. 5. quæst. 7. artic. 1.* Aragon. in *2. 2. quæst. 31. art. 6.* Syluester Angelus, Rosella, Tabiena quos citat & sequitur Azorius *tom. 12. lib. 12. cap. 8. quæst. 7.* Omnis enim obligatio restituendi nascitur vel ratione rei acceptæ, vel ratione acceptionis, sed is, qui consumit in alienum in extrema necessitate, non obligatur ratione rei acceptæ, quia apud se non habet, cum bona fide consumpsit, nec tenetur ratione acceptionis, quoniam acceptio rei alienæ est vel iusta, vel iniusta. In præsentī casu acceptio non est iniusta, quia accepit in extrema necessitate, & ex alia parte non accepit per contractum, vel quasi contractum, ex quo alioqui teneretur, ergo nulla est obligatio restituendi. Adde quodd secundum aliquos, vt optimè obferat Hurtado de Mendoza in *2. 2. disp. 159. sect. 3. §. 4. 5.* extremē indigenti, quando lex charitatis me obligat ad dandum aliquid, siue paruum, siue magnum consumendum in ipso articulo necessitatis extremæ, teneor illud liberaliter donare sine mutatione aliqua absoluta, aut conditionata, quia extremē indigens habet ad illa bona pro articulo necessitatis extremæ illud ius iustitiæ, quod haberet, si bona non essent diuisa. Ergo debentur illi vt sua; sed quæ alicui debentur vt sua, sunt illi absolūtē donanda, & sine vlla mutatione. Ergo, &c. Vnde patet responsio ad argumentum Lessij. Dico igitur cum Villalobos in *sum. tom. 1. tract. 22. diff. 1. num. 12.* [Estas sententias son ambas probables; la segunda es mas fianca, y se puede figur en pratica.

RESOL. LIV.

An si quis ante necessitatem extremam accipiat ab alio commodatum, conductum, vel precarium, teneatur restituere, si illud in extrema necessitate consumpsit? Ex p. 5. tract. 8. Ref. 10.

Sup. hoc in
tom. 8. tr. 7.
Ref. 13. §.
Añero, ad
lin. 7. & ver.
non tamen.

§. 1. **N**egatiuē respondeo cum Petro Nauarra *lib. 4. c. 4. n. 16.* Turriano in *2. 2. tom. 2. disput. 82. dub. 7.* Hurtado de Mendoza in *2. 2. disp. 159. sect. 1. §. 62.* & Lessio *lib. 2. cap. 16. dub. 1. num. 5.* quia talis non tenetur ratione rei, vt quæ nec in se nec in pretio extat, neque ratione acceptionis, cum eam iure consumpsit, neque ratione contractus, quia illi contractus

non obligant re percunte, nisi culpa perierint, hanc autem sine culpa perierunt. Ergo, &c.

RESOL. LV.

An si ante necessitatem extremam furatus es aliquam rem, quam postea in dista extrema necessitate consumpsisti, tenearis ad restitutionem? Ex part. 5. tract. 8. Refol. 8.

§. 1. **A**firmatiuē respondet Lorca in *2. 2. disp. 8. numero 14.* Vasquez *opus. de elemosyna, tom. 1. cap. 1. dub. 8. num. 68.* Lessius *lib. 2. cap. 16. dub. 1. num. 6.* ubi sic ait. Si habes ex delicto (vt si furatus sis ante necessitatem) teneris etiam si postea in necessitate consumas, quia obligatio iam ante contracta, per necessitatem superuenientem, non est exiuncta, sed consumpta, quare transacta illa necessitate tenuit. Ita ille, & ante illum Sotus in *4. distict. 15. q. 1. §. ad argumenta,* cum Richardo & Paludano, quos citat & sequitur Syluester *ver. restitutio §. num. 2.*

2. Verum ego contrariam sententiam teneo, quam tuetur Petrus Nauarra *lib. 4. cap. 4. num. 24.* Contraria *disput. 27. dub. 10. num. 166.* Caltrus Palaus *tom. 1. tr. 6. disput. 2. punct. 10. num. 3.* & nouissime Hurtados de Mendoza in *2. 2. disp. 159. sect. 3. §. 62.* quia furtum non ademit mihi ius iustitiæ, quod habeo ad rem alienam in necessitate extrema, neque mihi ademit ius communitatis rerum quantum ad vsum in necessitate extrema in qua omnia sunt communia quantum ad vsum; ergo idem ius habeo post furtum, quod sine illa haberem.

RESOL. LVI.

An recipiens elemosinam simulans pauperiam, peccet mortaliter, & teneatur ad restitutionem? Et quid si alicui donarentur, v. g. centum aurei, qui simul se esse Episcopum, qui ab Episcopatu ab Hartuicio per vim expulsus indiget pecuniaribus sumptibus, et ad Episcopatum, redeat vel quid simile, teneatur eam restituere id, quod accepit? Et an pauper mendicans causa aiegritatis, vel cupiditatis, etiamsi sit validus corpore, an peccet mortaliter? Et an pauper stans ad officium diuini, & Monasterij, expectans elemosinam, dicat aliter pauperi accedens iam esse dauam, an teneatur ad restitutionem? Ex p. 5. tr. 8. Ref. 21.

§. 1. **A**firmatiuē respondet Sotus, Alensis, Gabriel, & alij; quos citat & sequitur Philippus Faber *de poenit. in 1. sentent. disp. 15. quæst. 2. disput. 50. cap. 4. num. 120.* quia qui decipitur circa conditionem, propter quam donat, non liberaliter omnino donat, idē qui donat alicui, quia putat illum esse pauperem, & reuera non est pauper, non verē liberaliter donat, sicut qui donat alicui, quem putat propinquum, si non est propinquus, nulla est donatio Sotus tamen *lib. 9. de iust. 97. art. 4. ad 4.* hanc opinionem dicit non habere locum in elemosinis quotidianis, hoc enim est nimis durum, sed solum quādo aliquis in postor magnus ex indistia magnam necessitatem, vel sanctitatem effingeret ad extrahendū aliquam magnam elemosinā, quia in hoc casu elemosyna esset fraude extorta. Ratio autem ipsius est, quia qui faciunt elemosynam, non faciunt illa precise sub hac conditione, si reuera sit pauper; sed ratio precipua est propter Deū, licet causa motiua sit paupertas personæ